

SZERBIA: HONNAN HOVÁ?

KÓKAI PÉTER

Május 6-án és 20-án önkormányzati, tartományi, köztársasági és elnökválasztásokat tartottak Szerbiában. Az eredmények jelentős mértékben átrajzolták az ország politikai térképét, a Demokrata Párt elvesztette az elnökválasztásokat és végül a kormányból is kiszorult. Szerbia két vezető embere jelenleg két olyan politikus, akik már a Slobodan Milošević névvel jelzett kilencvenes években is kulcspozíciókat töltöttek be. Az új külpolitikai jelszó az egyforma mértékű nyitás nyugati és keleti irányba, belpolitikai téren pedig egy Belgrád-Ujvidék ellentét kezd kibontakozni.

Kulcsszavak: Szerbia, szerbiai választások, Tomislav Nikolić, Iвица Dačić.

*

Szerbiában 2012. május 6-án tartották az önkormányzati, tartományi, köztársasági parlamenti, valamint elnökválasztásokat. Még az ezt megelőző választási kampány során, 2012 februárjában két fiatal belgrádi színházi dramaturg úgy gondolta, kipróbálja magát a politika terén is. Bemutatkozó leveleket küldtek el több politikai párt címére is, és (váratlanul?) megdöbbentő sikert értek el: alig néhány nap alatt bekerültek szinte mindegyik jelentősebb párt kulturális bizottságába! Kampány volt, új emberekre és új ötletre volt szükség, a fiatal értelmiségiek szinte megrendelésre jöttek a pártvezetőknek. Több pártban már el is kezdődtek az előzetes tárgyalások: sikeres választási szereplés esetén hová, milyen pozíciókra lehetne helyezni a kultúra világában az új titánokat... Cserébe viszont azt kérték a fiataloktól, mondják el politikai nézeteiket, ismertessék a kultúrpolitikával kapcsolatos elképzeléseiket, a párthoz, a politikai marketinghez való viszonyulásukat. A politikai marketinggel kapcsolatos írást, amelyet *Maja Pelević* és *Milan Marković* elküldtek a pártoknak, kivétel nélkül mindenki nagyon pozitívan értékelte, egyes pártokban egyenesen el voltak ragadtatva. Ezzel a módszerrel Majának és Milannak összesen 7 politikai pártba sikerült betagozódnia mindössze 9 nap alatt.

A gond csak az volt, hogy a két dramaturg valódi szándéka egészen más volt: a *Scena* című színházi folyóirat szerkesztőiként anyagot gyűjtöttek a fiatal művészek helyzetéről Szerbiában, és arról, vajon komolyan lehet-e venni a politikai pártok arra vonatkozó választási ígéretét, hogy a választások után megszüntetik a pártalapon történő munkahely- és pozícióosztást. A „beugratós játék” részeként ráadásul a két dramaturg politikai marketing címszó alatt Josef Göbbelsnek, Hitler propagandaminiszterének egyik kevésbé ismert, *Tudás és propaganda* című, 1928-ból származó írását küldte el a pártoknak, úgy, hogy az adott szövegrészben mindössze három kifejezést cseréltek ki: a propaganda helyett a politikai marketing kifejezést használták, a nemzeti szocializmus helyére beillesztették a párt ideológiájának megfelelő kifejezést (demokrácia, szocializmus, liberális demokrácia stb.), Hitler nevét pedig kicserélték az adott párt elnökének nevére. Az ilyen módon (alig) módosított szöveg tehát kivétel nélkül elragadtatást váltott ki a jelentősebb szerbiai politikai pártok kampánystábjaiban, mindez pedig április 8-án derült ki, amikor Maja Pelević és Milan Marković Belgrádban felolvasással egybekötött sajtótájékoztatót tartott tapasztalataikról.

„Mi nem oknyomozó újságírók vagyunk, hanem drámaírók, de azt akartuk, hogy végre beszéljünk azokról a dolgokról, amelyeket mindegyik kollégánk tud, de soha senkinek nem volt semmilyen bizonyítéka róla. Engem például az egyik pártban már ki is szemeltek az egyik színház igazgatójának. Egy másik pártban viszont kísérletképpen én mondtam meg, melyik színház igazgatója szeretnék lenni, ők pedig azonnal támogatták ezt az elképzelést! Az pedig valóban megdöbbentő volt, hogy Göbbels szövegét mindenki pozitívan fogadta. Ezzel csak azt akartuk bebizonyítani, hogy mára már az ideológia valóban elvesztette minden értelmét. Ha mindegyik párt azonos módon reagál egy adott szövegre, az már önmagában elég árulkodó, függetlenül attól, Göbbels szövegéről van-e szó, vagy sem, ráadásul jelen esetben még a szöveg is az övé volt”, összegezte tapasztalatait Maja Pelević a *Vreme* belgrádi hetilapnak nyilatkozva.¹

¹ Radmila Marković: Gebels je OK (*Vreme*, 2012. április 12)

HONNAN?

A két fiatal alkotó tehát sajtóságos eszközöket használva sajtóságos tükröt tartott Szerbia politikai közszereplői elé (persze azt is érdekes lenne tudni, vajon egy más országban elvégzett, hasonló jellegű kísérlet mennyiben hozna más eredményeket...), ugyanakkor ez a kis közbizalmi természetesen a legcsekélyebb mértékben sem zavarta ugyanezeket a közszereplőket, hogy végigvigyék már megkezdett kampányaikat. Szerbia tehát május 6-án, majd 20-án, (a tartományi és az elnökválasztások második fordulójának napján) urnák elé járult, választott, döntött és lépett egyet a történelem színpadán. Már csak az a kérdés, hogy merre: előre, hátra, vagy maradt helyben – és pontosan ez az a kérdés, amelyet a honi politikai elemzők, és egyáltalán, az ország lakossága sem tud egyértelműen megválaszolni, még pontosabban, helyzetétől, szerepétől és saját párhovatartozásától függően válaszol meg.

Ahhoz azonban, hogy meg tudjuk vizsgálni, milyen irányba is tart Szerbia 2012-ben, a választások után, látnunk kell azt is, hol volt, illetve honnan indult a választások előtt.

Még az előző, 2008-ban lezajlott választások következtében a 250 tagú szerbiai képviselőházban összesen 21 párt jutott mandátumhoz, amelyek összesen 11 képviselői csoportot alkottak a parlamentben. Közülük a legerősebb a hírhedtté vált, már évek óta a volt Jugoszlávia területén elkövetett háborús bűnök kivizsgálásával megbízott hágai nemzetközi bíróság vizsgálati börtönében raboskodó *Vojislav Šešelj* párt- és csetnikvezér nevével fémjelzett Szerb Radikális Párt volt a maga 77 mandátumával, ennek ellenére nem volt kormányzati tényező, mert koalícióalkotó képessége gyakorlatilag a nullával volt egyenlő (egyszerűbben szólva: egyetlen komolyabb párt sem volt hajlandó szövetségre lépni velük). Kormányt végül a második legerősebb párt, a 64 mandátumot szerző, *Boris Tadić* vezette Demokrata Párt hozott létre, a közvélemény négy éven át tartó megosztottságát pedig elsősorban az váltotta ki, hogy a DP legfontosabb koalíciós partnere a Szerbiai Szocialista Párt lett. Azaz, az a párt, amelynek 10 éves uralkodása alatt, 1990 és 2000 között Szerbia összesen 4 háborún ment keresztül (és vesztett el), nemzetközi elszigeteltségbe került, a háborúkon kívül a soha nem látott mértékű hiperinfláció tette még jobban tönkre a gazdaságot, 1999-ben pedig az országnak a NATO 78 napig tartó bombázását is el kellett szenvednie. A *Slobodan Milošević* által irányított párt szóvivője az említett évtized utolsó éveiben *Ivica Dačić* volt, aki időközben átvette a párt irányítását is, így tehát Milošević egyik legközvetlenebb munkatársa lett nyolc év múlva, immár az SZSZP elnökeként a kormány stabilitását biztosító legfontosabb tényező, és egyben az ország belügyminisztere.

A köztársasági elnöki tisztséget az idej választásokat megelőzően szintén a DP birtokában volt, maga a párt elnöke, Boris Tadić személyében. Tadić 8 éven át, 2004-től 2012. április 5-én benyújtott lemondásáig töltötte be ezt a tisztséget. Váltakozó népszerűséggel, de a döntő pillanatokban mindig meg tudta verni szinte már örökösnek mondható, és egyetlen komolyabb vetélytársát, a radikális (majd később pártütővé vált és új pártot alakító) *Tomislav Nikolićot*. (Szerbiában a köztársasági elnököt közvetlen úton választják meg). Hívei, és nemcsak ők, hanem Brüsszel is az Európa felé vezető út biztosítékát látták benne, bírálói elsősorban azt vetették a szemére, hogy rendszeresen túllépi az alkotmány által behatárolt hatáskörét, amikor az ország ügyeiről, a kormányzásról, vagy épp Szerbia külpolitikájáról van szó.

A külpolitikát illetően Szerbia valamennyi hatalmi tényezője az európai integráció kérdését hangoztatta elsőrangú prioritásként a vizsgált időszakban, de a kitűzött cél elérését folyamatosan és jelentősen megnehezítette a szerb külpolitika két Achilles-sarka: a háborús bűnök elkövetésével vádolt személyek kiszolgáltatása Hágának, valamint Koszovó függetlenségének kérdése. Valószínűleg ennek az ambivalenciának (egyik oldalról az Európai Unióhoz való csatlakozás igénye, másik oldalról pedig a nemzeti érdekek hangoztatása, illetve a kettő közötti ellentét) tudható be, hogy maga az ország lakossága is megosztott az integráció kérdésében. A *Partner Consulting* közvéleménykutató cég 2012. március 15-én, mindössze néhány nappal azután tette közzé kutatási adatait, hogy Szerbia megkapta a tagjelölti státuszt. A friss és pozitív hír ellenére a megkérdezetteknek alig több mint a fele vélte úgy, hogy mindez jó az ország számára. A kérdésre, vajon a státusz elnyerése jót, vagy rosszat jelent Szerbia számára, mindössze 50,9% adta együttesen azt a választ, hogy „főleg jót”, illetve „nagyon jót”.² Szerbiának egyébként – nem utolsósorban épp a fent megnevezett okok miatt – több mint 12 évre volt szüksége ahhoz, hogy 1999 decemberétől, amikor az EU megnyitotta a csatlakozás lehetőségét a nyugat-balkáni térség országai számára, eljusson odáig, hogy 2012. február 28-án az uniós külügyminiszterek találkozóján megszavazzák a javaslatot Szerbia tagjelölti státuszára vonatkozóan.

² http://www.mc.rs/upload/documents/istrazivanje/2012/150312-Partner_Consulting-Istrazivanje-javnog-mnjenja.pdf

Ami az ország gazdasági mutatóit illeti, Szerbia államadóssága tavaly év végén a GDP közel 45%-át tette ki³, ami meglepően alacsony a környező országok eladósodottsági fokát figyelembe véve, a szerb gazdaság legnagyobb problémáit azonban nem is az államadósság mértéke okozza, hanem a friss, működő tőke hiánya, a nagyfokú munkanélküliség és a korrupció. Egy bécsi, nemzetközi gazdaság-kutató intézet friss, 2012 nyári becslése szerint Szerbiában a munkanélküliség az idei évben eléri majd a 27%-ot⁴, a *Forbes* 2011-es listája pedig a vizsgált 134 ország közül a 93-ik helyre rangsorolja Szerbiát a legjobb gazdasági működési feltételeket vizsgáló rangsorában (ezen belül a korrupciót illetően Szerbia a 66. helyre került).⁵

HOVÁ?

Egyes politikai elemzők „földrengésszerűnek” értékelték azokat a változásokat, amelyeket a május 6-án és 20-án megtartott választások hoztak, és kétségtelen, hogy az elmúlt évtized legjelentősebb politikai fordulatát hozták az eredmények. Amíg ugyanis a kilencvenes évek szerbiai politikáját egyértelműen a (Milošević vezette) szocialisták határozták meg, addig a 21. század első évtizede egyértelműen a demokraták jegyében telt. Ennek a korszaknak lett most vége azzal, hogy a Demokrata Párt mindkét hatalmi gócpontban (kormány, illetve köztársasági elnök) elvesztette eddigi befolyását, illetve pozícióit.

A parlamenti választások eredményei igazán nagy meglepetést nem hoztak – legalábbis abban az értelemben, hogy a két meghatározó erő továbbra is a Demokrata Párt (67 mandátum) és a Szerb Haladó Párt (73 mandátum) maradt. Ezek az eredmények mindkét párt esetében többé-kevésbé a korábbi pozíciók megőrzését jelentették, a 2012-es választások egyértelműen legnagyobb nyertese viszont az *Ivica Dačić* vezette Szerbiai Szocialista Párt lett, amely a korábbi összetételhez viszonyítva megnégyszerezte (!) mandátumai számát, és 44 képviselőjével harmadik politikai erővé lépett elő Szerbiában. Ezt a tényt pedig a szocialisták olyan mértékben ki tudták használni, hogy – hosszas huzavona után – végül a párt elnöke kapott megbízást a kormányalakításra. A szocialisták azonban nem korábbi koalíciós partnerükkel, a Demokrata Párttal léptek szövetségre, hanem a Szerb Haladó Párttal – és tulajdonképpen ez a lépés, illetve döntés hozta meg a már említett „földrengésszerű” változást, azaz a demokraták kiszorulását a hatalomból. *Ivica Dačić* kormánya július 27-én alakult meg, a kormánykoalíciót a Szerb Haladó Párt és a Szerbiai Szocialista Párt körüli koalíciók, valamint a Szerbia Egyesült Régiói pártunió, a Szerbiai Szociáldemokrata Párt és a Szandzsáki Demokratikus Akciópárt alkotják, a kormány 17 minisztériumból és 19 tagból áll.

Aki viszont *Dačić*ot megbízta a kormányalakítással, az már nem *Boris Tadić* volt, hanem *Tomislav Nikolić*. Ez már május 20-án eldőlt, az elnökválasztások második fordulójában, amikor végérvényessé vált, hogy *Tadić* nem tudja zsinórban harmadszor is legyőzni riválisát: *Nikolić* a szavazatok 49,54 százalékával szerezte meg a győzelmet, a 47,31 százalékot szerző *Tadić* pedig még aznap éjszaka elismerte vereségét.

Szerbia két legfontosabb közjogi méltósága tehát az a két politikus lett, akik már a rosszemlékű kilencvenes évek politikájának is meghatározó részesei voltak. *Ivica Dačić* – lásd fent! – *Slobodan Milošević* pártszóvivőjeként vált ismertté és lett közéleti szereplő, *Tomislav Nikolić* évekig volt alelnöke az akkori szocialisták akkori koalíciós partnerének, a *Šešelj* vezette Szerb Radikális Pártnak. Ugyanakkor az is kétségtelen, hogy mindketten jelentős változásokon mentek át az évek folyamán: *Dačić* teljesen átalakította pártját és annak programját, *Nikolić* pedig épp azért hozta létre saját pártját, hogy szabaduljon a még Hágából is „távírányító” *Šešelj* befolyásától. Mindkettejük politikája és retorikája jóval puhábbá és bársonyosabbá vált, az Unióhoz való csatlakozást pedig mindkét párt deklarált célként kezeli.

Mi okozta a fordulatot és a Demokrata Párt bukását? Természetesen se szeri, se száma a politikai elemzéseknek és kommentároknak a sajtóban, de az uralkodó nézet az, hogy a gazdasági világválság szerbiai lecsapódása olyan mértékű csalódást váltott ki a lakosságban, hogy az már mindenképpen változást akart. Közvéleménykutatási adatok is erről tanúskodnak. Ezek közül azért tanulságos a *Nova srpska politička misao* (szabad fordításban: Új szerb politikai eszme) című folyóirat kutatása, mert a 2007 és 2012 közötti időszakban összesen 18 szondázással mérték a szerb közhangulat időnként drámai mértékű változásait. A talán legbeszédesebb adat: amikor 2008-ban megalakult a Demokrata Párt irányításával a *Cvetković-kormány*, akkor a megkérdezettek 47,9 százaléka gondolta úgy, hogy „most jobbra fordulnak a dolgok”. A mandátum végén, 2012-ben már csak az alanyok 16,6 százaléka gondolta így.⁶ Az Önálló Szakszervezetek Szövetségének becsült adatai alapján Szerbiában 2011-ben 100-150 ezer ember veszítette el a munkahelyét, az azt megelőző 3 év során pedig mintegy 200 ezer. És végül még egy, érdekes és egyben jelzésértékű adat: a

³ Dimitrije Boarov: Bez zajmova nema razvoja (*Vreme*, 2011. november 3.)

⁴ <http://www.blic.rs/Vesti/Ekonomija/334102/Nezaposlenost-raste-na-27-odsto>

⁵ *Slobodan Bubnjević*: Gde smo i kako nas mere (*Vreme*, 2011. október 13.)

⁶ *Milan Milošević*: Šta je izborna tema u Srbiji 2012 (*Vreme*, 2012. február 23.)

NOPO (Nijedan od ponudenih odgovora – szabad fordításban: Egyik sem a felkínált válaszok közül) nevű politikai párt a parlamenti választásokon megszerezte a szavazatok 0,59 százalékát, és mivel formálisan kisebbségi pártként indult, így ez az eredmény is elegendőnek bizonyult ahhoz, hogy a programját a nevében hordozó párt parlamenti mandátumhoz jusson.

A KÉTAJTÓS HÁZ

Milyen irányba várható elmozdulás Szerbia kül-, bel- és gazdaságpolitikáját illetően a kettős hatalomváltás után? A választások óta eltelt időszak egyrészt nyilvánvalóan túl rövid ahhoz, hogy egyértelmű válaszokat lehessen megfogalmazni a kérdésekre, ugyanakkor bizonyos következtetések máris levonhatóak.

Tomislav Nikolić május 31-én tette le hivatali esküjét a szerb parlamentben, és első, elnöki minőségében megtartott beszédében meg is fogalmazta azt a kettős célkitűzést, amely várhatóan jellemezni fogja a szerb külpolitikát a most következő időszakban: „Olyan Szerbiáért fogok küzdeni, amelyik egyenrangú tagja lesz az Európai Uniónak, de amelyik soha nem fog lemondani szuverenitásáról, területi integritásáról, és Koszovójáról”, illetve „Szerbiát úgy látom, mint egy kétajtós házat, amelynek egyik ajtaja Nyugatra, a másik pedig Keletre néz”.⁷ Ennek a „kétajtós” politikának megfelelően az új elnök első külföldi útja Vlagyimir Putyin orosz elnökhöz vezetett, pontosabban az Egységes Oroszország párt kongresszusára (május 28-án, azaz még a hivatalos beiktatása előtt), a második viszont Brüsszelbe, ahol Catherine Ashtonnal, az Európai Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselőjével való találkozója során megnyugtatta vendéglátóját, „meg sem fordult a fejemben, hogy Szerbia számára létezik-e annál jobb jövő, amit az Európai Unió nyújthat számára”, ugyanakkor a José Manuel Barrosoval, az Európai Bizottság elnökével folytatott tárgyalása után újságíróknak úgy nyilatkozott, „a beszélgetés során azt hallhattam, hogy az EU soha sem fogja kérni Szerbiától Koszovó államiségének az elismerését.”⁸

Ivica Dačić a hosszan elnyúló kormányalakítási tárgyalások miatt csak július 30-án tarthatta meg kormányfői expozéját a szerb parlamentben. Az ilyenkor szokásos programbeszédnek jellegétől kissé eltérően és szokatlan módon Szerbia első számú és legsürgősebb megoldásra való gondjaként a „demográfiai kérdést” határozta meg: „A legnagyobb és legsúlyosabb probléma, amellyel Szerbia szembenéz, a demográfiai kérdés: a biológiai csökkenés megállítása, a nemzet kihalásának veszélye, és a nép életerejének növelése. A lakosság megújulása csak összehangolt cselekvések eredményeként jöhet létre, melynek során meg kell teremteni az előfeltételeit a natalitás növekedésének: ösztönözni kell a több gyermekvállalást, segíteni kell azokat a házaspárokat, amelyek számára csak a mesterséges megtermékenyítés jelent megoldást, több segítséget kell nyújtanunk a terhes asszonyoknak és kismamáknak, meg kell szüntetni az adót és csökkenteni kell a kereskedelmi haszonkulcsot az újszülöttek számára szükséges árucikkek esetében. Az adat, mely szerint Szerbiában minden évben negyvenezzerrel kevesebb csecsemő születik, mint amennyi ember meghal, utolsó figyelmeztetésként szolgál mindannyiunk számára, hogy ezen a területen rendkívüli intézkedéseket kell bevezetnünk, mert ha ez a tendencia folytatódik, legkésőbb két-három évszázad múlva Szerbia üres lesz”.⁹ Ugyanakkor expozéjának legnagyobb része a gazdasági kérdések taglalásával foglalkozott, jelezve, kormányára ezen a téren várnak a legnagyobb kihívások: „Szerbia ma nagyon nehéz gazdasági-szociális helyzetben van. A nettó bérek átlagosan 340 euróra csökkentek, ilyen tekintetben már Albánia is megelőzött bennünket. A munkanélküliség aránya már messze meghaladta a 20%-ot. Ma talán Szerbia az egyetlen olyan európai ország, amelyben körülbelül azonos azoknak az aránya, akik dolgoznak, és akik nyugdíjban vannak”.¹⁰

A TÉRKÉP ÁTRAJZOLÁSA

A szerb belpolitika várható fejleményeire azonban nem is az új köztársasági elnök első látogatásaiból, és nem is a kormányfői expozéból lehet a leginkább következtetni, hanem egy harmadik hatalmi centrum döntéséből. A Szerbiai Alkotmánybíróság döntésének nem csupán a tartalma, hanem az időzítése is jelzésértékű. Az AB ugyanis pontosan egy nappal azelőtt, július 10-én tette közzé döntését, hogy Újvidéken, a Tartományi Képviselőházban megalakult volna a demokrata többségű harmadik *Pajtić-kormány*. A

⁷ forrás: http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2012&mm=05&dd=31&nav_category=11&nav_id=614422

⁸ forrás: http://www.magyarsoz.com/fex.page:2012-06-15_Homokkent_pergo_ido.xhtml

⁹ forrás: http://www.b92.net/info/dokumenti/index.php?nav_id=630723

¹⁰ Ibid.

köztársasági elnöki tisztségtől és a szerbiai kormánytól eltérően ugyanis Vajdaságban a Demokrata Pártnak sikerült megőriznie korábbi pozícióit, így július 11-én *Bojan Pajtić* már zsinórban a harmadik tartományi kormányát alakíthatta meg.

Az említett bírósági ítélet a Vajdaság Autonóm Tartomány hatásköreiről szóló törvény 22 rendelkezését nyilvánította alkotmányellenesnek.

A döntés értelmében Újvidéket nem nevezhetik a tartomány fővárosának, csupán székhelyének, központjának. A bíróság megvonta a tartománytól a jogot, hogy Európa bármelyik régiójában, illetve Brüsszelben irodát nyisson. Vajdaság kormánya a továbbiakban nem bízhat a nemzeti tanácsokra kultúrára, oktatásra és tájékoztatásra vonatkozó ügyeket. Vajdaságnak arra sem lesz joga, hogy a mezőgazdaság és vidékfejlesztés terén agrárpolitikát és vidékfejlesztést érintő intézkedéseket hozzon, hajtson végre és felügyeljen. Alkotmányellenesnek minősítették azokat a szakaszokat is, amelyek a tartomány számára lehetővé tették, hogy rendezze, fejlessze és biztosítsa a környezetvédelmet, akár csak a vadászathoz és halászhoz fűződő szakaszok egy részét is. Vajdaság nem fogadhat el stratégiát a technológiai fejlesztésre vonatkozóan, nem létesíthet alapokat a csúcstechnológiai üzemek társfinanszírozására és nem járulhat hozzá a fiatal kutatók lakásgondjainak megoldásához sem. A tartomány az energetika terén is veszített hatásköreiből: például nem hozhat saját területére vonatkozóan programot valamelyik energetikai ág fejlesztéséről, nem állapíthatja meg a tartomány energetikai szükségleteit és nem biztosíthatja az ahhoz szükséges kapacitást sem.¹¹

Korhecz Tamás, a Magyar Nemzeti Tanács elnöke a döntést úgy értékelte, hogy az AB „a centralizáció javára, vagyis a decentralizáció kárára döntött”, ugyanakkor az ítélet nemzeti tanácsokra vonatkozó részével kapcsolatban kijelentette, „a tartomány az MNT-re eddig a nemzeti tanácsokról és a nem a hatáskörökről szóló törvény alapján ruházott át bizonyos jogokat, tehát a Tanács mostani jogosítványai, hatáskörei nem kerültek veszélybe.”¹² A döntésre reagált *Bojan Pajtić* tartományi kormányfő is: „Úgy vélem, az AB döntése annak a közhangulatnak a következménye, amely május 20-át követően alakult ki Szerbiában. Ez a közhangulat most szárnyakat adott mindazoknak, akik a kilencvenes években meghatározták ennek a társadalomnak a politikai, gazdasági és minden egyéb paramétereit”. Ugyanakkor azt is nyomatékosította, „keményen fogunk harcolni Vajdaság jogaiért”.¹³

Mindez előrevetíti a szerbiai belpolitikai színtér egyik várhatóan legnagyobb belső feszültségforrását a köztársasági és a tartományi hatalom között. Ugyanakkor a Belgrád-Újvidék ellentét már egy másik dimenzióban is kibontakozott. Nem sokkal a köztársasági kormány megalakulása után ugyanis a két legnagyobb kormányzati tényező, azaz a haladók és a szocialisták bejelentették, „ahol csak lehet, ott a köztársasági koalíció mintájára alakítják át a vajdasági helyi hatalmakat”, azaz helyi önkormányzati szinten új szövetségek köttetnek majd, és átalakulnak az alig két-három hónapja működő önkormányzatok. A bejelentésnek megfelelően a két koalíciós partner máris célba vette Szerbia második legnagyobb városának önkormányzatát, és igaz ugyan, hogy eddig nem sikerült megbuktatniuk *Igor Pavličićot*, a Demokrata Párt újvidéki polgármesterét, de az új politikai szövetségek megkötését látva úgy tűnik, ez csak idő kérdése. A szerbiai belpolitikai térkép átrajzolása tehát ezekben a pillanatokban is zajlik.

2012. szeptember 3.

*

<http://www.southeast-europe.org>
dke@southeast-europe.org

© DKE 2012

Figyelem! Kedves kutató! Ha erre a tanulmányunkra hivatkozik, vagy idézi annak egy részét, kérjük, küldjön erről egy email-t a főszerkesztő részére a dke@southeast-europe.org címre. *A tanulmányt a következőképpen idézze:*

Kókai Péter: Szerbia: honnan hová? *Délkelet-Európa – South-East Europe International Relations Quarterly*, Vol.3. No.2 (2012 Nyár) 5 p. Együttműködését köszönöm. *A főszerkesztő*

¹¹ Pesevszki Evelyn: Kirántották a szőnyeget az autonómia alól (*Magyar Szó*, 2012. július 12.)

¹² Ibid.

¹³ Momir Turudić: Žestoko ćemo se boriti za prava Vojvodine (*Vreme*, 2012. július 19.)